

Змейове, лами и хали!

Новини | Култура | на 05.05.2023 12:00 | от Зорница Христова

Защо говорим за това?

Защото утре е Гергьовден, а св. Георги най-често е изобразяван в двубой с ламя.

Утре, на 6 май, християните отбелязват празника на св. Георги. И сигурно ви е направило впечатление, че в повечето икони заедно с него присъства и един познат от приказките персонаж.

Да, точно така. Става въпрос за ламята. Или за змия? Дракона? Халата?

Решихме да попитаме Христо Нейков - художник, илюстратор на книгата "Змей, змеица, ламя и хала", но и всеотдаен събирач на истинско народно творчество. С други думи, Христо не само чете за фолклора, но и обикаля по селата и разпитва най-старите им жители. Записва техните песни и техните разкази. Така научава и в какво вярват.

Ето какво ни разказа той.

Първо, змейовете и ламите са много основна част от нашия фолклор. Появата им съвсем не е случайна! За хората било по-лесно да повярват първо в тях, а после в Господ, който им се струвал по-далечен. А било важно да вярват в нещо повече от това, което виждат с очите си. Защото така можели да вярват и в друго - че има живот след смъртта.

Второ, ето по какво се различавали ламите от змейовете според народните вярвания.

Ламята била винаги женска и имала змиевидна форма - тоест като дракон. Можела да има и повече от една глави. Обикновено била образ на злато.

Змият обаче можел да бъде и мъжки, и женски (тогава се казва "змеица"). Той (или тя) можел да променя формата си - но винаги имало нещо, което да подсказва, че става въпрос за змей. Понякога можел да приема и формата на човек. И тогава змият изглеждал като красив мъж и можел да се залюби с девойка. Змеицата пък да изглежда като красавица и да се залюби с момък.

Точно история с момиче, залюбено от змей, има в "Змейова сватба" на писателя Петко Ю. Тодоров.

Според народните приказки и песни "залюбените от змей" изглеждали като полуреди или като болни. Възможно е дори хората да са си обяснявали със "змейове" различни психически заболявания. Та нали човек си обяснява трудните за разбиране неща с онова, което ВЕЧЕ му се е въртяло в главата.

С други думи, ако някой днес е "като дюола недозрела, като наранджа прекапала" (като недозряла дюоля, като презрят портокал), ще го пратим на лекар. Също и ако спре да се храни, ако загуби интерес към света... В миналото обаче можели да решат, че тук е намесен някой змей. Често такива истории завършвали трагично, със смърт.

И все пак змият невинаги бил лош. Той можел да бъде и добър към хората, например да им дава различни дарове.

Ами халата? Христо ни разказа, че халата също можела да приема различни образи. Дори на малко бебе! Според едно от преданията, докато родителите спели, халата излязла от люлката и изляла конете в конюшната. Това се казва бебе с апетит!

Другата важна връзка на змейовете, ламите и халите била с гръмотевичните бури. Ако горе гърми и тръска, хората си казвали, че сигурно е замесено някакво такова същество!

А що се отнася до свети Георги, представата за юнака, който побеждава злото в образа на змяр, е наистина много стара. Тя е свързана и с древните митологии - например едно от имената на царя на боговете в гръцката митология е Зевс Георгиос - бог на земеделието и реколтата.

За финал попитахме Христо как би ни препоръчал да нарисуваме змей. Ето какво ни каза той:

"Когато сме рисували с деца змейове, това е било след разказането на някаква история, в която е видяно каква е функцията на змия. Защото в различните истории змейовете играят различна роля.

Примерно там, където змият е бил победен от юнака, за да се спаси девойката, децата го рисуваха като дракон, като змия на св. Георги. Но в някои истории, където змият проявяващ онзи характер да се превърща в какво ли не, децата предпочитаха да го рисуват като това, в което се е превърнал, но с някакъв елемент, който подсказва, че това не е баш предмет като предмет, а е нещо, превърнато се в този предмет."

А ти знаеш ли някаква история с ламя или змей? Как ще я илюстрираш?

Въпросника към тази статия можеш да решиш онлайн на:
[/book/3146-zmeyove-lami-i-hali](https://book/3146-zmeyove-lami-i-hali)

Сканирай този QR-код и влез директно във въпросника ->

©"Вижте" е издание на Фондация Гутенберг 3.0. Всички права са запазени

